

- באמצעות דוא"ל -

05 נובמבר 2017

לכבוד:

חבר הכנסת ניסן סלומיאנסקי
יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט
דוא"ל: vhuka@knesset.gov.il

הנדון: תקנות בתי המשפט (אגרות) (תיקון), התשע"ז-2017

שלום רב,

הריני לפנות אליך בעניין שבנדון כדלקמן:

1. ביום 10/07/2017 הונח בפני ועדת החוקה, חוק ומשפט (להלן: "הוועדה"), על-ידי שרת המשפטים, חברת הכנסת איילת שקד, נוסח תקנות בתי המשפט (אגרות) (תיקון), התשע"ז-2017 (להלן: "התיקון") כאשר לפי עיון בלוח"ו ועדת חוקה לשבוע הבא נקבע דיון בנוסח ליום שלישי ה-7.11.17.
2. במסגרת התיקון מוצע, כי בתובענה ייצוגית, תשולם אגרה בשני שיעורים: (1) עם הגשת הבקשה לאישור התובענה כייצוגית ישלם המבקש מחצית ראשונה של סכום האגרה; (2) עם סיום ההליך ישלם המבקש את המחצית השנייה. סה"כ יאלץ המבקש לשלם 24,000 ₪ כאשר תוגש הבקשה לאישור התובענה כייצוגית לבית-המשפט המחוזי ו-12,000 ₪ כאשר היא תוגש לבית-המשפט השלום.
3. כידוע, כאשר מוגשת תביעה לסכום קצוב, נדרש התובע לשלם אגרה בסכום המהווה 2.5% מהסכום הנתבע כערכו בעת הגשת התובענה. אולם, ובשונה מתביעה לסכום קצוב שם התובע תובע את מלוא הסכום הנתבע עבור עצמו בלבד, בתובענה ייצוגית, התובע המייצג תובע בשם קבוצת בני אדם וכפועל יוצא הסכום הנתבע אינו נתבע עבור עצמו בלבד, אלא עבור הקבוצה כולה.
4. הווה אומר, שעל-פי הרציונל לעיל, על סכום האגרה אותו יידרש התובע המייצג לשלם להיגזר מהסכום הנתבע על-ידי התובע המייצג עבור עצמו, קרי משיעור הגמול אותו עתיד התובע המייצג לקבל עבור הטרחה שטרך והסיכון שנטל, כאשר בית-המשפט הכריע בתובענה הייצוגית לטובת הקבוצה. בפועל התקנות האמורות מציעות להפוך את הקערה על פיה ולחייב את התובע המייצג באגרה עבור כל הקבוצה. עם כל הכבוד מדובר על תקדים מסוכן ולא ראוי ובעצם על קנס על הלקוח.
5. בשבע השנים האחרונות אני חוקר את תחום התובענות הייצוגיות ומציג סיכומים ומחקרים שנתיים אותם ניתן לראות באתר מרכז "הלכה ומעשה" (www.knowit.org.il) בלשונית חומרים מקצועיים, לינק למחקר של השנה האחרונה מצ"ב: <http://knowit.org.il/Uploads/Documents/gili.pdf>
6. מנתונים אלו עולה, כי נכון להיום, כאשר ניתן על-ידי ביהמ"ש פסק-דין המאשר הסדר פשרה, ממוצע שיעור הגמול החציוני לתובע המייצג עומד על כ-20,000 ₪ בלבד. כמו-כן, כאשר ניתן על-ידי ביהמ"ש פסק-דין המאשר הסתלקות, ממוצע שיעור הגמול לתובע המייצג עומד על-סך כ-4,335 ₪ בעוד החציון עומד על כ-1,500 ₪ בלבד. כלומר במידה ותוטל האגרה בסכומים האמורים היא כי התובע משלם אגרה עבור כל הקבוצה אבל גם אם הוא זוכה – הפועל הוא יוצא מופסד מהתביעה. ונמחיש זאת בטבלה:

תוחלת הרווח	הגמול לאחר קיזוז האגרה	הגמול החציוני לתובע המייצג	אחוז ההליכים שמסתיימים	סיום ההליך	אגרה
800 ₪ -	4,000 ₪ -	20,000 ₪	20%	פשרה	24,000 ₪
7,875 ₪ -	22,500 ₪ -	1,500 ₪	35%	הסתלקות	24,000 ₪

7. מהנתונים לעיל עולה תמונה ברורה לפיה תוחלת הרווח של התובע המייצג, הן כאשר ניתן על-ידי בית-המשפט פסק-דין המאשר הסדר פשרה והן כאשר ניתן על-ידי בית-המשפט פסק-דין המאשר הסדר הסתלקות, היא שלילית ובשל כך מייצרת הרתעת יתר, אשר חוטאת למטרה ועלולה להביא למצב בו אין כל היתכנות כלכלית להגשת תובענה ייצוגית, גם כאשר מדובר בתובענה טובה, מוצדקת וראויה.

8. אם לא די בכך, הרי שברי כי בנוסף לבחינת תוחלת "הרווח" במקרה של זכייה בתיק, תובע רציונלי יבחן גם את תוחלת הסיכון במקרה של הפסד בתיק, כאשר מהנתונים שאני אוסף כבר 7 שנים ממוצע ההוצאות הממוצעות בתיק בו מפסיד התובע הייצוגי עומדים על 25,000 ₪, ונמחיש :

תוחלת הרווח	הגמול לאחר קיזוז האגרה	הוצאות משפט (חציון)	אחוז ההליכים שמסתיימים	סיום ההליך	אגרה
17,150 ₪ -	49,000 ₪ -	25,000 ₪	35%	דחייה	24,000 ₪

9. אשר על כן, ועל-מנת להשיג את מטרות התיקון, כפי שהן פורטו בדברי ההסבר קרי להיאבק בתובענות סרק, מוצע כי עם הגשת הבקשה לאישור התובענה כייצוגית ישלם המבקש 2,500 ₪, ועם סיום ההליך ישלם המבקש את סכום האגרה ל-2,500 ₪ נוספים (מחוזי) או ל-500 ₪ (שלום), כאשר יודגש כי ראוי ואף צודק, כי מקום בו יינתן על-ידי בית-המשפט פסק-דין סופי לטובתו של התובע הייצוגי, יידרש בית-המשפט להשית את תשלום האגרה הכולל על הנתבעת באופן נפרד ועצמאי.

10. כמו כן מוצע כי בפרטים בתוספת אשר בקושי מוגשות בהם תובענות ייצוגיות ינתן פטור מאגרה – קרי ייצוגיות בתחומים הגבלים עסקיים, דיני עבודה, אפליה, הגנת הסביבה ונגישות לאנשים עם מוגבלות.

11. אל לנו לשכוח, כי מטרות העל של חוק תובענות ייצוגיות הן לקדם את מימוש זכות הגישה לבית-המשפט, לרבות לסוגי אוכלוסייה המתקשים לפנות לבית-המשפט כיחידים, אכיפת הדין והרתעה מפני הפרתו ומתן סעד הולם לנפגעים מהפרת הדין.

12. ברור לי כי כוונת השרה היא להילחם בתופעת ההסתלקויות המונה כ-35% מהתיקים הייצוגיים ברם על מנת למנוע תביעות סרק והסתלקויות לא ראויות אגרה של 5,000 ₪ תביא להרתעה הנדרשת שכן הגמול ושכר הטרחה בהסתלקויות נמוכה ביותר ותשלום סכום כזה תמנע הגשת ייצוגיות שהתוחלת שלהן היא עד 10,000 ₪ שכן את האגרה יצטרך התובע לשלם בכל מקרה ואילו זכייה היא דבר לא ודאי.

13. נכון להיום הסכומים המוצעים יביאו להרתעת יתר ומקום בו תוחלת הסיכון גבוה מתוחלת הרווח, יירתעו אנשים מלשמש כתובעים ייצוגיים ובכך יהפוך חוק תובענות ייצוגיות לאות מתה.

בברכה,

אסף פינק, עו"ד